

УДК 657.471

Л. Ю. Мельник,
д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2498-5556>
Т. Є. Кучеренко,
д. е. н., професор кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7056-4344>
Л. І. Крачок,
к. е. н., викладач кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-2878-1357>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.7.41

ОСОБЛИВОСТІ, ПОРЯДОК І ЗРАЗОК ЗАПОВНЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЛИСТА ТРАКТОРИСТА-МАШИНІСТА

L. Melnyk,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Accounting
and Taxation, Uman National University of Horticulture,
T. Kucherenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Accounting
and Taxation, Uman National University of Horticulture,
L. Krachok,
PhD in Economics, Lecturer of the Department of Accounting and Taxation,
Uman National University of Horticulture

THE FEATURES, PROCEDURE AND SAMPLE FOR COMPILING THE TRACTOR DRIVER'S RECORD SHEET

У статті розглянуто проблему обліку робіт і витрат машинно-тракторного парку (МТП) у сільському господарстві. Особливу увагу приділено обліковому листу тракториста-машиніста, який використовується для нарахування заробітної плати, обліку витрат пального та робочих годин трактористів. Основний акцент зроблено на аналізі існуючих форм документів для обліку робіт МТП та удосконаленні порядку заповнення облікових листів на основі нормативно-правових норм, а також на особливостях розрахунку норм виробітку та витрат пального для різних марок сільськогосподарських машин. Описано процес використання коефіцієнтів переведення фізичних тракторів у умовні еталонні трактори для точнішого обліку витрат МТП на культури (групи культур) або види незавершеного виробництва. У статті розглянуто питання нарахування заробітної плати трактористам на основі колективних договорів і тарифних розрядів, а також необхідність врахування усіх агротехнічних факторів при розрахунку норм виробітку. Окреслено значення правильного заповнення облікового листа тракториста-машиніста для управлінського обліку сільськогосподарського підприємства.

The article addresses the problem of accounting for agricultural work in crop cultivation, specifically focusing on the operation of agricultural machinery used in various stages of plant production. The accounting process for these operations is critical for efficiently managing the use of machinery, monitoring fuel consumption, tracking working hours, and calculating labor costs. The research presented in the article emphasizes the importance of accurately recording

the work performed by agricultural machinery and ensuring that such data is used for optimal resource management. The article's methodology involves a comprehensive analysis of the Tractor Driver-Operator's Time Sheet, focusing on its structure, fields, and the procedure for completing it accurately. The study outlines the key components of this time sheet, including details of the work performed, fuel consumption, and labor compensation. Moreover, the paper delves into how these elements should be recorded in a way that ensures accuracy and facilitates effective management of agricultural work. The research highlights several important aspects of the accounting process, such as the development of norms and standards for agricultural work. These include determining the required machine output (e.g., hectares plowed, cultivated, or harvested) and the corresponding fuel consumption rates. By refining these calculations, the study aims to provide more accurate and efficient models for managing labor and fuel costs in agriculture. One of the main findings of the study is the need to revise the current approach to accounting for agricultural work by incorporating updated technical characteristics of machinery, more precise methods for calculating fuel consumption, and improved standards for measuring labor efficiency. The paper also suggests that agricultural enterprises should tailor their accounting systems to reflect their needs while ensuring compliance with overarching regulatory standards. The proposed accounting process improvements have the potential to enhance productivity and sustainability in the agricultural sector by offering a clearer, more accurate picture of machine performance and labor costs.

Ключові слова: машинно-тракторний парк, облік витрат, обліковий лист тракториста-машиніста, управлінський облік, база розподілу.

Key words: machine and tractor fleet, cost accounting, conventional reference hectare, tractor driver's record sheet, management accounting, cost allocation base.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Більшість сільськогосподарських робіт у рослинництві, таких як оранка, культивування, боронування, внесення добрив і отрутохімікатів, збір урожаю тощо, виконують із використанням машинно-тракторного парку (далі — МТП) (тракторів, комбайнів, інших самохідних машин і механізмів).

Для обліку цих робіт (крім транспортних робіт тракторів), а також обліку кількості відпрацьованих годин, нарахування оплати праці трактористу-машиністу, обліку витрат пального окремими машинами сільськогосподарського підприємства можуть застосовувати Обліковий лист тракториста-машиніста за формою № 67-Б, затвердженою наказом Мінсільгоспу СРСР від 13.12.1977 № 269-2 (це дозволено Постановою ВР від 12.09.1991 № 1545 "Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР") [1], Також підприємство може самостійно розробити форму відповідного документа для обліку робіт і витрат МТП. З огляду на це, актуальним є питання визначення обов'язкових елементів та порядку заповнення облікового листа тракториста-машиніста.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання обліку витрат машинно-тракторного парку становить значний інтерес дослід-

ників, зокрема щодо ефективного управління витратами, удосконалення облікових методів та організації первинного обліку робіт у сільському господарстві.

Аналіз використання методики визначення обсягу механізованих робіт у сільському господарстві та організацію первинного обліку витрат машинно-тракторного парку здійснювали О.В. Борович [2], І.М. Демчак [3], О.В. Лега, Т.В. Мокієнко, Т.Б. Прийдак та ін. [4], А.Д. Павловська [5], Н.В. Потринваєва [6], І.В. Шепель [7] та ін.

Дослідження з обліку витрат на утримання та експлуатацію МТП з точки зору теоретичних і практичних аспектів їх класифікації і впровадженні в управлінському обліку здійснили Н. Воронная [8], В.С. Лень [9], Г.Г. Осадча та О.М. Рощина [10], О.А. Сарапіна [11] та ін.

Разом із тим, огляд досліджень з обліку витрат машинно-тракторного парку підтверджує необхідність подальшого вдосконалення методології бухгалтерського й управлінського обліку робіт трактористів-машиністів та системи використання і розподілу ресурсів у рослинництві з метою достовірного визначення собівартості оприбуткованої продукції.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті — аналіз форми облікового листа тракториста-машиніста як документа для обліку робіт і витрат МТП, її удосконалення та визначення порядку заповнення. Реалізація мети статті передбачає виконання таких завдань: 1) аналіз існуючих форм документів для

Таблиця 1. Коефіцієнти переведення фізичних тракторів в умовні еталонні трактори

Марка енергомашини	К переведення в еталонні трактори	Марка енергомашини	К переведення в еталонні трактори	Марка енергомашини	К переведення в еталонні трактори
Трактори:					
К – 701	2,7	МТЗ – 80	0,7	Візол 2110	1,8
К – 700А	2,2	МТЗ – 102	0,79	Ягуар – 820	3,1
Т – 150	1,65	Дж. Дір – 8400	2,2	Ягуар – 880	4,81
Т – 150К	1,65	Дж. Дір – 7610	1,3	Марал – 150	2,08
ДТ – 75М	1,1	ДТ – 175С	1,68	Т – 74	1,0
Комбайни:					
Дон – 1500 Б	2,24	Марал – 190	2,55	КЗС– 1580	2,0
Дон – 2600	2,73	Дж. Дір – 9500	2,38	«Лан»	

Джерело: [5].

обліку робіт і витрат МТП; 2) визначення особливостей заповнення облікового листа тракториста-машиніста відповідно до чинних нормативно-правових норм витрат ресурсів та оплати праці; 3) обґрунтування значення облікового листа тракториста-машиніста в управлінському обліку сільськогосподарського підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Обліковий лист тракториста-машиніста призначений для обліку робіт трактористів-машиністів упродовж 5, 10 або 15 днів, залежно від того, як це передбачено планом документообігу на кожному конкретному підприємстві.

У обліковому листі форми № 67-Б провадиться нарахування заробітної плати за кожен день роботи, а також відображається витрата палива за нормою та за кожним видом виконаних робіт.

Обсяг виконаних робіт в обліковому листі проставляють на підставі обміру, зважування чи інших способів визначення.

Фактично форма № 67 містять багато зайвої інформації, адже в реаліях кожного конкретного підприємства застосовується менше даних.

В шапці форми № 67 зазначають: номер облікового листа; місяць, за який і рік він складається; найменування підприємства; ділянка, на якій проводяться роботи; бригада; ПІБ працівника; посада, професія та категорія цього співробітника (наприклад, комбайнер, 1 розряд, машиніст комбайна); його табельний номер; марка машини; інвентарний номер машини.

Нижче загальної інформації розташовується таблиця для вказівки 21 різних показників. За робочими днями (графі 1) вказують номер поля (графі 2), найменування культури та виконаної роботи, склад агрегату (графі 3), аг-

ротехнічні умови, за яких виконувалися роботи (графі 4), бригада-замовник (за наявності такої) (графі 5). Кореспондуючий рахунок за виконаними роботами заповнюється бухгалтером після здачі облікового листа в бухгалтерію (графі 6).

Обсяги виконаних робіт тракторами обліковують у натуральних показниках (фізичних гектарах) і в умовних еталонних гектарах.

У графі 7 "Одиниця виміру" проставляють назви фізичних одиниць, в яких вимірюють обсяги робіт.

Кількість відпрацьованих годин за день або зміну вказують у графі 8 "Відроблено годин".

У графі 9 "Норма виробітку" вказують дані з Норм виробітку і витрати палива, які прийняті в господарстві для відповідних марок машин на конкретних роботах.

У графі 10 "Розцінка" слід зазначити суму оплати праці за одиницю норми виробітку або відпрацьовану годину.

Зміна еталона виробітку (графі 11) енергомашин визначають множенням коефіцієнта перерахунку фізичних тракторів у еталонні на тривалість зміни 7 год, а на роботах зі шкідливими умовами праці — 6 год. При цьому тривалість робочого часу (зміни) не може перевищувати 12 год. на добу. Режим ненормованого робочого дня для трактористів-машиністів не передбачено.

За умовний еталонний трактор приймають трактор з ефективною потужністю двигуна 55 кВт і потужністю на гаку 35 кВт, що має наробіток, який становить умовний еталонний гектар за 1 годину змінного часу. Таким умовам відповідають трактори Т-74 та ДТ-75, що мають виробіток в еталонних гектарах, який дорівнює одному умовному еталонному гектару за одну годину змінного часу. Коефіцієнт переведення інших основних марок фізичних тракторів в еталоні по своїй суті відповідає годинній продуктивності конкретного трактора в умовних еталонних гектарах.

Фізичні трактори мають різні технічні характеристики (потужність, продуктивність, розміри), що можуть впливати на їх ефективність у різних умовах. Для точної оцінки витрат праці трактористів, а також витрат пального використовуються коефіцієнти перерахунку фізичних тракторів у еталонні. Це дозволяє отримати точніші дані щодо обсягу робіт, витрат часу та ресурсів (пального), особливо на великих підприємствах. Коефіцієнт перерахунку фізичних тракторів у еталонні по деяким з марок енергомашин наведено у таблиці 1.

На роботах, які обліковують у годинах (погодинно), а також на тих, за якими відсутні технічно обґрунтовані норми, кількість виконаних нормо-змін визначають діленням кількості фактично відпрацьованих годин, зафіксованих в обліковому листку у графі 7.

Натуральні показники виконаної роботи енергомашин (графа 12) зазначають шляхом виміру в процесі приймання роботи. У загальний обсяг тракторних робіт включають польові, стаціонарні, навантажувально-розвантажувальні й земляні роботи. Площу збирання самохідними комбайнами в умовні еталонні гектари не перераховують, а обчислюють у фізичних гектарах зібраної площі.

Розрахунок обсягу тракторних робіт в умовних еталонних гектарах (УЕГ) (графа 13) здійснюється для порівняння роботи різних тракторів, зокрема за різних умов праці (враховуючи потужність, швидкість, трудомісткість тощо).

Формула для розрахунку обсягу тракторних робіт в умовних еталонних гектарах має такий вигляд:

$$\text{УЕГ} = \text{Зн} \times \text{Зе} \quad (1),$$

де Зн — кількість виконаних змінних норм виробітку енергомашини певної марки (як розраховувати цей показник — далі);

Зе — змінний еталонний виробіток енергомашин (графа 11).

Отже, обсяг тракторних робіт в умовних еталонних гектарах розраховують шляхом множення кількості виконаних змінних технічно обґрунтованих норм виробітку (нормо-змін) тракторами конкретної марки на змінний еталонний виробіток

Кількість змінних норм (Зн) (графа 14) визначають за формулою 2:

$$\text{Зн} = \text{Ор} / \text{Зе} \quad (2),$$

де Ор — обсяг робіт у фізичних одиницях (графа 12);

Зе — змінна еталона виробітку (графа 11).

Кількість виконаних нормозмін залежить від форми оплати праці: відрядної, коли вста-

новлені норми виробітку; погодинної, коли облік ведуть за відпрацьований час.

Найскладнішою роботою у розрахунок умовного еталонного гектару є визначення норми виробітку для конкретної марки енергомашини на відповідних сільськогосподарських роботах.

Норма виробітку — це кількість одиниць продукції (роботи), яку треба виробити (виконати) одному або групі працівників в одиницю часу (годину, зміну).

У свій час сільськогосподарські підприємства користувалися інформацією, яка була розроблена і узагальнена у спеціальному довіднику — Типові норми виробітку на механізовані польові роботи, що були зведені в п'яти книгах. Норми виробітку подані в розрахунок на одного виконавця, який обслуговує агрегат, з урахуванням діючої технології виконання робіт і наукової організації праці, і на робочу зміну тривалістю 7 год. при 6-денному робочому тижні (крім хімічного захисту сільськогосподарських культур — на роботах, пов'язаних з отрутохімікатами і на внесенні аміачної води в ґрунт, де тривалість робочої зміни не повинна перевищувати 6 год.).

У книзі № 2 [12] наведені норми виробітку і витрати палива на основний обробіток ґрунту. Крім груп полів, вони диференційовані за:

- класом ґрунту, що відповідають визначеним значенням питомого опору ґрунту;
- глибиною обробки;
- нормою внесення мінеральних добрив, у т.ч. аміачної води;
- способом заправлення аміачної води;
- складом агрегату.

У книзі № 3 [13] наведені норми виробітку і витрати палива на сівбу, садіння і догляд за сільськогосподарськими культурами. Крім груп полів, вони диференційовані за:

- нормою висіву насіння;
- нормою внесення добрив;
- складом агрегату;
- порядковим номером міжрядних обробок.

У книзі № 4 [14] зосереджені норми виробітку та витрати палива на збирання сільськогосподарських культур. Крім груп полів, вони залежать від:

- складу агрегату;
- ширини захвату;
- способу збирання;
- врожайності сільськогосподарських культур.

У довіднику "Методика розробки та норми виробітку і витрати палива на внесення добрив,

хімічний захист сільськогосподарських культур (Нова техніка)" [15] норми виробітку встановлені для найпоширеніших умов виконання механізованих робіт і диференційовані в залежності від нормоутворюючих чинників.

Норми виробітку на внесення добрив можуть застосовуватися по агрофонах: стерня зернових, пласт багаторічних трав, рілля. Для конкретного внутрішньогосподарського маршруту його відстань і група дорожніх умов визначаються за даними паспортизації доріг та маршрутів перевезення сільськогосподарських вантажів.

При визначенні норм виробітку варто брати до уваги всі агротехнічні фактори, які диференційовані, інакше норма виробітку буде визначена невірно. Визначення норм виробітку на основі паспортизації полів використовується для кожного конкретного поля, сівозміни, підприємства.

В умовах застосування сучасної зарубіжної сільськогосподарської техніки норму виробітку слід розраховувати шляхом проведення хронометражу робочого дня тракториста при виконанні ним відповідних видів механізованих робіт за певний період (10—14 днів), а потім методом розрахунку середнього показника.

Для точнішого розрахунку норми виробітку МТП на різних сільськогосподарських роботах з урахуванням відповідних умов роботи можна скористуватися розробками науковців Українського НДІ продуктивності агропромислового комплексу: Методичні положення та норми продуктивності і витрат палива на обробіток ґрунту [3],

Базою для розрахунку оплати праці трактористам-машиністам є норми і положення з оплати праці, визначені у колективному договорі. Форми і системи оплати праці, норми продуктивності, тарифні розряди, відрядні розцінки, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій та інших стимулюючих винагород підприємство встановлює самостійно, виходячи з норм чинного законодавства та Галузевої угоди, пов'язуючи оплату з кінцевими результатами роботи працівника та підприємства в цілому.

Основа встановлення розмірів заробітної плати і норм продуктивності праці працівникам становлять мінімальні державні та галузеві гарантії з оплати праці, тарифна сітка, умови і розміри матеріального стимулювання, визначені колективним договором підприємства, тарифні розряди робіт та норми продуктивності (праці).

На підприємстві в колективному договорі можуть встановлюватися вищі розміри тарифних ставок (окладів) працівників. Вони становлять основу для розрахунку відрядних розцінок для трактористів-машиністів.

Необхідною умовою для визначення умов та розмірів оплати праці трактористів-машиністів є встановлення тарифного розряду роботи та обґрунтованих норм праці на кожен вид робіт (графи 15-18). Тарифні розряди робіт визначені у розділі III Галузевої угоди між Міністерством аграрної політики та продовольства України і Професійною спілкою працівників агропромислового комплексу України на 2023—2025 роки [16],

Зазначимо, що якщо агропідприємство не потрапило у сферу дії Галузевої угоди, воно може брати її положення за основу під час встановлення системи оплати праці у колективному договорі чи у Положенні про оплату праці, погодженому з профспілкою, а за її відсутності — з представниками трудового колективу.

Підприємства, які застосовують погодинну оплату праці, зарплату трактористам-машиністам обчислюють, виходячи з годинної тарифної ставки і фактичної кількості відпрацьованих годин за відповідний місяць.

Робота понад установлену норму тривалості робочого часу проводиться лише у випадках, передбачених ст. 62 КЗпП, яка встановлює обмеження надурочних робіт. Надурочні роботи при погодинній оплаті праці оплачуються в подвійному розмірі годинної ставки (ч. 1 ст. 106 КЗпП).

Мінімальна заробітна плата в погодинному розмірі визначається, виходячи з розміру мінімальної заробітної плати на місяць та середньомісячної норми тривалості робочого часу за рік при 40-годинному робочому тижні (пп. 2 п. 1 Постанови КМУ від 05.05.2010 № 330 "Про визначення та застосування мінімальної заробітної плати в погодинному розмірі" [17]).

У 2024 році основні показники для розрахунку були такі:

— середньомісячна кількість робочих годин: $2000 \text{ год.} \div 12 = 166,67 \text{ год.}$

— мінімальна зарплата в погодинному розмірі (з січня по березень): $7100 \text{ грн} \div 166,67 \text{ год} = 42,60 \text{ грн.}$

— мінімальна зарплата в погодинному розмірі (з квітня по грудень): $8000 \text{ грн} \div 166,67 \text{ год} = 48,00 \text{ грн.}$

Слід врахувати, що мінімальна зарплата в погодинному розмірі розраховується із урахуванням святкових і неробочих днів, у які робо-

Таблиця 2. Мінімальні гарантовані розміри годинних тарифних ставок та коефіцієнти міжрозрядних співвідношень трактористів-машиністів агросектора у 2024 р.

Види робіт	Коефіцієнти залежно від виду робіт	Коефіцієнти міжрозрядних співвідношень за тарифними розрядами					
		I	II	III	IV	V	VI
Механізовані роботи в рослинництві, земляні і дорожні роботи – трактористи-машиністи (I група)							
з 01.01.24	1,17	54,70	59,62	65,64	73,84	84,78	98,46
з 01.04.24		61,62	67,17	73,94	83,19	95,51	110,92
Механізовані роботи в рослинництві, земляні і дорожні роботи – трактористи-машиністи (II група)							
з 01.01.24	1,29	60,31	65,74	72,37	81,41	93,48	108,55
з 01.04.24		67,94	74,05	81,53	91,72	105,31	122,29
Механізовані роботи в рослинництві, земляні і дорожні роботи – трактористи-машиністи (III група)							
з 01.01.24	1,42	66,39	72,36	79,66	89,62	102,90	119,50
з 01.04.24		74,79	81,52	89,75	100,96	115,93	134,62
Механізовані роботи в тваринництві							
з 01.01.24	1,17	54,70	59,62	65,64	73,84	84,78	98,46
з 01.04.24		61,62	67,17	73,94	83,19	95,51	110,92

Джерело: [16].

ту провадять, оскільки під час дії воєнного стану немає святкових і неробочих днів, оскільки норми ст. 73 КЗпП не застосовуються. Тому фактичний показник середньомісячної кількості робочих годин буде більшим.

Окрім того, роботодавці можуть збільшувати тривалість робочого тижня до 60 год. для об'єктів критичної інфраструктури, до яких включено виробництво та переробка сільськогосподарської та/або харчової продукції (Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників, затверджений постановою КМУ від 23.12.2015 № 1109 [18]).

Оплату праці трактористам-машиністам на відрядній системі слід розраховувати з урахуванням коефіцієнтів міжрозрядних співвідношень, на підставі яких визначають місячні та годинні тарифні ставки для різних тарифних розрядів. Годинні тарифні ставки для робітників агросектора у 2024 рік відповідно до Галузевої угоди подано у таблиці 2.

Зазначимо, що групи з оплати праці трактористів-машиністів залежно від регіону визначають відповідно до примітки 2 до додатка 1 до Галузевої угоди. Отже, визначену годинну тарифну ставку (залежно від розряду для тарифікації робіт і кваліфікації) застосовують і для погодинної оплати праці, і для визначення відрядної розцінки.

Додаткову оплату праці тракториста-машиніста (графи 16-17), до якої належать надбавки за класність, доплати за якісне та своєчасне виконання робіт, обліковують окремо від основної оплати і в обліковому листі записують в окремих графах.

Витрати пального в обліковому листі зазначають за нормою та фактично (графи 19-21). Спочатку в обліковому листі слід вказати витрати пального на одиницю роботи за нормою (графа 19), а потім розрахувати на весь об'єм роботи за нормою (графа 20) і вказати фактичні витрати пального за кожним видом роботи (графа 21). Фактичні витрати пального за кожним видом роботи вказується трактористом у обліковому листі за фактичними вимірами пального в баку.

Загальні фактичні витрати пального за звітний період дорівнює різниці показників руху пального, що вказані на зворотній стороні облікового листа.

На зворотній стороні облікового листа також слід зазначити показники відпрацьованих машино-днів (відпрацьований трактором час за день, незалежно від його тривалості й змін трактористів-машиністів) та машино-змін (одноразова робота тракториста-машиніста на тракторі без заміни, не залежно від тривалості дня). Зразок заповнення облікового листа тракториста-машиніста представлено у таблиці 3.

Якість виконаних робіт перевіряє агроном, який робить про це записи в кінці облікового листа. Обліковий лист підписує тракторист, бригадир та агроном і передають його в бухгалтерію господарства.

Кожний механізатор після закінчення зміни повинен мати відомості про кількість і якість виконаної ним роботи, про витрати пального і розмір заробітку за зміну.

Таблиця 3. Зразок заповнення облікового листа тракториста-машиніста

Сільгоспоблік, форма № 67-Б
Затверджена Міністерством сільськогосподарства СРСР 13.12.1977 р. № 269-2

Рік	Місяць	Сільгосп-підприємство	Шифр	Від-ділення	Бригада	ОБЛІКОВИЙ ЛИСТ № 24 ТРАКТОРИСТА - МАШИНІСТА		Прізвище, ім'я, по-батькові тракториста машиніста	Професія	Категорія	Табельний номер	Марка машини	Шифр марки машини	Інвен-тарний номер
2024	04	ФГ «Маяк»	-	-	№ 3			Белік М. В.	Тракторист	II	000122	John Deere 4440	=	10501

Числа місяця	№ поля	Найменування культури та виконаної роботи, склад агрегату	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Фактично виконано			Оплата праці			Витрата пального							
												У натурі	У перевеленні в умовні га	Змінних норм	Основна	Додаткова	усього	На одиницю роботи	За нормою	усього	фактично				
1	2	Культивація зябу під пшеницю передпосівний культиватор АП-3		Глибина 12 см	03	23101	га	8	28	550	15,4	13	14	15	16	17	18	19	20	21					
16	2																								

Достовірність даних робіт і витрат МТП в обліковому листі тракториста-машиніста має надзвичайне значення для розподілу витрат МТП (витрати на поточний і капітальний ремонт за елементами, амортизація, витрати на страхування техніки тощо) в процесі калькулювання собівартості окремих видів продукції рослинництва та незавершеного виробництва, окрім оплати праці тракториста-машиніста і витрат пально-мастильних матеріалів. Витрати на оплату праці трактористів-машиністів та інших працівників, зайнятих в технологічному процесі виробництва сільськогосподарської продукції і вартість використаного пального списуються у витрати безпосередньо на окремі види сільськогосподарських культур та види незавершеного виробництва в рослинництві.

Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженими наказом Мінагрополітики від 18.05.2001 № 132 (п. 3.17) [19] передбачено витрати МТП включати у собівартість продукції окремих культур і видів незавершеного виробництва поелементно таким чином:

- а) тракторів — пропорційно обсягу виконаних ними механізованих тракторних і будівельних робіт (в умовних еталонних гектарах);
- б) ґрунтообробних машин — пропорційно обробленим площам, зайнятим певними культурами;
- в) сівалок — пропорційно площі посіву культур;
- г) технічних засобів для збирання врожаю — прямо або пропорційно зібраній площі певних культур;
- е) машин для внесення в ґрунт добрив — пропорційно фізичній масі внесених добрив.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Обліковий лист тракториста-машиніста є важливим первинним документом, що використовується для фіксації виконаних робіт, обліку витрат пального та нарахування заробітної плати працівникам машинно-тракторного парку. Аналіз існуючої форми № 67-Б продемонстрував, що вона містить багато зайвої інформації, яка може не використовуватися в умовах конкретного сільськогосподарського підприємства. Оптимізація цієї форми та її адаптація до потреб підприємства дозволяє підвищити ефективність облікових процесів, а також планування, контролю та аналізу витрат.

Він дозволяє: визначати фактичні витрати пального та порівнювати їх із нормативними значеннями; контролювати використання машинно-тракторного парку та продуктивність працівників; аналізувати ефективність виконаних робіт, що допомагає у прийнятті управлінських рішень щодо оптимізації ресурсів; формувати інформаційну базу для розрахунку собівартості агротехнічних робіт і планування майбутніх витрат.

Для точного обліку робіт і витрат МТП доцільно використовувати сучасні методи визначення норм виробітку, включаючи хронометраж робочого дня та спеціальні методичні розробки. Крім того, підприємства можуть самостійно розробляти форми обліку, враховуючи специфіку своєї діяльності. Розрахунок заробітної плати трактористам-машиністам має базуватися на нормах і положеннях колективного договору, тарифних сітках і системах матеріального стимулювання. Це сприяє підвищенню мотивації працівників і ефективності роботи машинно-тракторного парку, що, у свою чергу, позитивно впливає на фінансові результати підприємства.

Таким чином, обліковий лист є не лише засобом реєстрації виконаних робіт, а й важливим управлінським інструментом для підвищення ефективності використання ресурсів у сільськогосподарському виробництві. Зважаючи на це, перспективи подальших досліджень охоплюють автоматизацію обліку, оптимізацію витрат ресурсів, удосконалення системи стимулювання праці та розробку адаптивних моделей управлінського обліку для підвищення ефективності використання машинно-тракторного парку.

Література:

1. Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР: Постановою ВР від 12.09.1991 № 1545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1545-12#Text> (дата звернення 15.01.2025).
2. Борович О. В. Удосконалення методики обчислення обсягу механізованих робіт та первинного обліку витрат машинно-тракторного парку. Вісник ЖДТУ. № 1(47). 2009. С. 163—165.
3. Методичні положення та норми продуктивності і витрат палива на обробіток ґрунту / І. М. Демчак, А. В. Кукса, В. М. Івченко, В. С. Пивовар та ін. Київ: НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2019. 280 с.
4. Лега О. В., Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Сіренко О. В., Яловега А. В. Облік витрат та калькулювання собівартості допоміжних ви-

робництв у сільському господарстві. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 10. С. 40—47.

5. Павловська Л. Д. Економіка підприємства: навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і перероблене. Житомир: Вид-во ЖНАЕУ, 2011.

6. Потриваєва Н. В., Погорєлова В. В. Сучасні проблеми обліку основних засобів в системі діючого законодавства. Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 228—232.

7. Шепель І. В. Актуальні аспекти організації бухгалтерського обліку і аналізу використання машинно-тракторного парку аграрних підприємств. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економічні науки". Випуск 1 (51). 2018. С. 468—474.

8. Вороня Н., Чернишова Н. Облік витрат допоміжних виробництв. Податки та бухгалтерський облік. 2016. № 32. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17165.html> (дата звернення: 24.01.2025).

9. Лень В. С. Методи розподілу непрямих виробничих витрат та їх вплив на собівартість продукції. Вісник Чернігівського державного технічного університету. 2012. № 3 (60). С. 298—306.

10. Осадча Г. Г., Рощина О. М. Допоміжні виробництва та альтернативні методи розподілу їх витрат. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. Вип. 21. С. 157—160.

11. Сарапіна О. А., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Облік загальногосподарських витрат в управлінні сільськогосподарським підприємством. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. № 3, Том 31(70). С. 165—171.

12. Механізовані польові роботи. Норми виробітку та витрати палива на основний обробіток ґрунту та методика їх розрахунку. Книга 2. Київ: ТОВ "Комплекс Віта", 1995. 280 с.

13. Механізовані польові роботи. Методика розрахунку, норми виробітку та витрати палива на сівбі, садінні, догляді за сільськогосподарськими культурами. Книга 3. Київ: ТОВ "Комплекс Віта", 1995. 494 с.

14. Механізовані польові роботи. Методика розрахунку і норми виробітку та витрати палива на збирання сільськогосподарських культур і стаціонарні роботи. Книга 4. Київ: ТОВ "Комплекс Віта", 1995. 668 с.

15. Методика розробки та норми виробітку і витрати палива на внесення добрив, хімічний захист сільськогосподарських культур (Нова техніка). Київ: Центр Агропромпраця, 2001. 176 с.

16. Галузева угода між Міністерством аграрної політики та продовольства України і

Професійною спілкою працівників агропромислового комплексу України на 2023—2025 роки. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0002730-11#Text> (дата звернення: 21.01.2025).

17. Про визначення та застосування мінімальної заробітної плати в погодинному розмірі: Постанови КМУ від 05.05.2010 № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.01.2025).

18. Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників: Постанова КМУ від 23.12.2015 № 1109. Дата оновлення: 01.09.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.01.2025).

19. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказом Мінагрополітики від 18.05.2001 № 132. Дата оновлення: 31.10.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text> (дата звернення: 29.01.2025).

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), Resolution "On the Procedure for the Temporary Validity of Certain Acts of the Legislation of the Union of Soviet Socialist Republics on the Territory of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1545-12#Text> (Accessed 15 January 2025).

2. Borovych, O. V. (2009), "Improvement of the methodology for calculating the volume of mechanized work and primary accounting of machine and tractor fleet costs", *Visnyk ZhDTU*. vol. 1(47), pp. 163—165.

3. Demchak, I. M., Kuksa, L. V., Ivchenko, V. M. and Pyvovar, V. S. (2019), *Metodychni polozhennia ta normy produktyvnosti i vytrat palyva na obrobok ґruntu [Methodical provisions and norms of productivity and fuel consumption for soil cultivation]*, NDI "Ukrainpromproduktivnist", Kyiv, Ukraine.

4. Leha, O. V., Mokiienko, T. V., Pryjdaк, T. B., Sirenko, O. V. and Yaloveha, L. V. (2021), "Cost accounting and costing of auxiliary productions in agriculture", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 10, pp. 40—47.

5. Pavlovs'ka, L. D. (2011), *Ekonomika pidpryemstva [Economics of the enterprise]*, 2nd ed, Vydvo ZhNAEU. Zhytomyr, Ukraine.

6. Potryvaieva, N. V. and Pohorielova, V. V. (2014), "Modern problems of accounting for fixed

assets in the system of current legislation", *Innovatsijna ekonomika*, vol. 3, pp. 228—232.

7. Shepel', I. V. (2018), "Actual aspects of organization of accounting and analysis of the use of machine and tractor park of agricultural enterprises", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 1 (51), pp. 468—474.

8. Voronaia, N. and Chernyshova, N. (2016), "Accounting for the costs of auxiliary production", *Podatky ta bukhhalters'kyj oblik*, vol. 32, available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17165.html> (Accessed 27 January 2025).

9. Len', V. S. (2012), "Methods of distribution of indirect production costs and their impact on the cost of production", *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu*, vol. (60), pp. 298—306.

10. Osadcha, H. H. and Roschyna, O. M. (2016), "Auxiliary production and alternative methods of distribution of their costs", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, vol. 21, pp. 157—160.

11. Sarapina, O. A., Pinchuk, T. A. and Shram, T. V. (2020), "Accounting of general production costs in the management of an agricultural enterprise", *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernads'koho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia*, vol. 3, Is. 31 (70), pp. 165—171.

12. Ukrainian Research Institute of Agricultural Productivity (1995), *Mekhanizovani pol'ovi roboty. Normy vyrobittu ta vytraty palyva na osnovnyj obrobittok gruntu ta metodyka ikh rozrakhunku* [Mechanized field work. Norms of output and fuel consumption for basic tillage and methods of their calculation], Book 2, TOV "Kompleks Vita", Kyiv, Ukraine.

13. Ukrainian Research Institute of Agricultural Productivity (1995), *Mekhanizovani pol'ovi roboty. Normy vyrobittu ta vytraty palyva na osnovnyj obrobittok gruntu ta metodyka ikh rozrakhunku* [Mechanized field work. Norms of output and fuel consumption for basic tillage and methods of their calculation], Book 3, TOV "Kompleks Vita", Kyiv, Ukraine.

14. Ukrainian Research Institute of Agricultural Productivity (1995), *Mekhanizovani pol'ovi roboty. Normy vyrobittu ta vytraty palyva na osnovnyj obrobittok gruntu ta metodyka ikh rozrakhunku* [Mechanized field work. Norms of output and fuel consumption for basic tillage and methods of their calculation], Book 4, TOV "Kompleks Vita", Kyiv, Ukraine.

15. Dejneha, R. V. (2001), *Metodyka rozrobky ta normy vyrobittu i vytraty palyva na vnesennia*

dobryv, khimichnyj zakhyst sil'skohospodars'kykh kul'tur (Nova tekhnika) [Methods of development and norms of productivity and fuel consumption for fertilization, chemical protection of agricultural crops (New technique)], Tsentr Ahroprompratsia, Kyiv, Ukraine.

16. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2025), "Sectoral Agreement between the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine and the Trade Union of Agricultural Workers of Ukraine for 2023—2025", available at: https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/Dep_APR/documenty/ugoda-2023-2025.pdf (Accessed 27 January 2025).

17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution "On determining and applying the minimum hourly wage", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2010-%D0%BF#Text> (Accessed 27 January 2025).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution: "On List of qualification categories and pedagogical titles of pedagogical workers", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 29 January 2025).

19. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2005), Order "On Approval of Methodological Recommendations for Planning, Accounting and Calculation of the Cost of Production (Works, Services) of Agricultural Enterprises", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text> (Accessed 29 January 2025).

Стаття надійшла до редакції 14.03.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663